

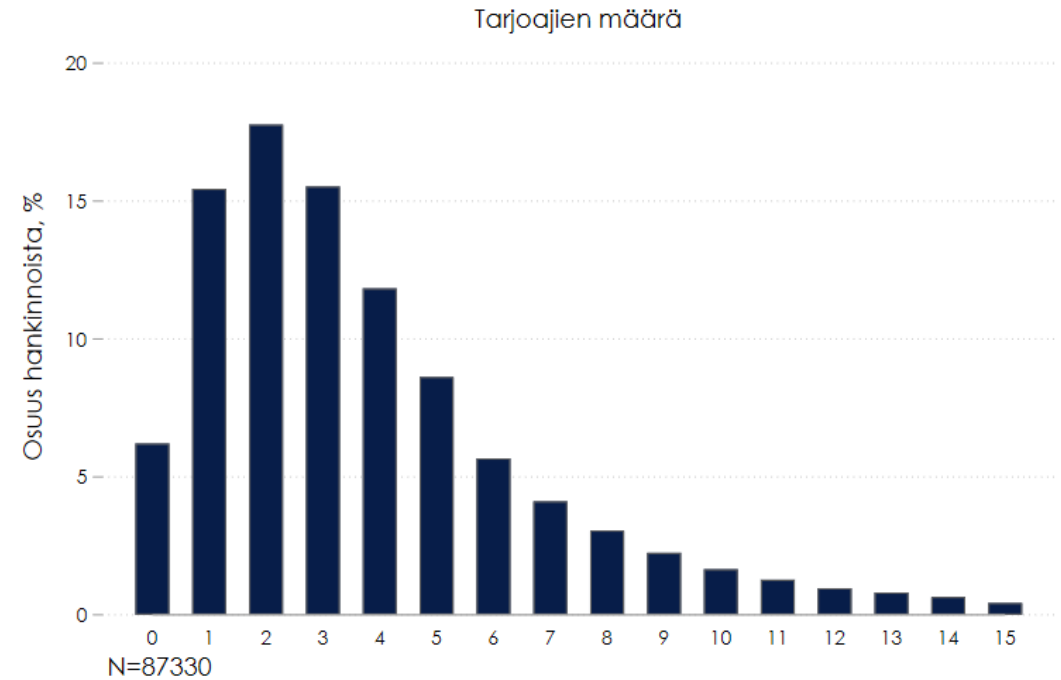
Talousvaliokunta 3.3.2026

HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Jan Jääskeläinen
Kilpailu- ja kuluttajavirasto

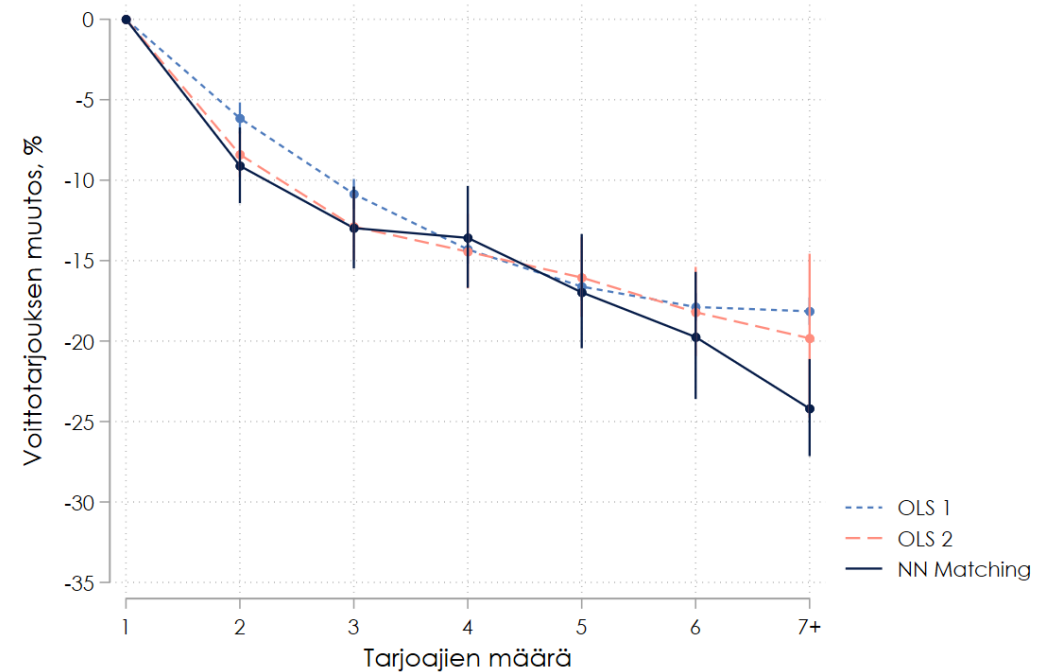
Kilpailua on liian vähän julkisissa hankinnoissa

- Puoleen hankinnoista saadaan kolme tarjousta tai vähemmän
- Kuvassa esitetty tarjoajien määrä vuosien 2017 – 2025 hankinnoissa
- HE:n kannalta keskeistä on yhden tarjouksen hankintojen merkittävä osuus (16 %)

Kilpailun lisäyksestä on merkittävää hyötyä

- Useat tutkimukset Suomesta ja ulkomailta osoittavat, että **tarjousten määrän kasvu johtaa halvempiin hankintahintoihin**
 - Hyöty on suurin silloin, kun tarjouksia on vain vähän
- Kuvassa on esitetty yritysten tarjoaman hinnan muutos, kun saadaan yhden tarjouksen sijaan useampi
- **Jo yhden lisätarjouksen saaminen yhden tarjouksen hankintaan voisi laskea hankintahintaa 9 %**

Yleiset huomiot

- KKV pitää esityksen tavoitteita hankintojen tehostamisesta ja hankintojen kilpailullisuuden parantamisesta erittäin tärkeinä
- Nämä tavoitteet on huomioitu kiitettävästi hallituksen esityksessä
- Esityksessä on kuitenkin kohtia, jotka voivat vesittää uudistuksen hyötyjä tai listätä tarpeettomasti kustannuksia

Hankintojen valmistelua koskevat muutokset

- Hankintojen valmisteluvaihe on ensiarvioisen tärkeä hankinnan onnistumisen kannalta
 - Hankintayksiköt **tulee saada panostamaan hankintojen valmisteluun** mm. markkinakartoituksen muodossa
 - Hankintalaissa on lausuntokierroksen jälkeen tarkennettu markkinavuoropuhelun tavoitteita, mutta huolena on edelleen, että kirjaus ei riittävän konkreettisesti muuta hankintayksiköiden toimintaa
- Velvoite uusien yhden tarjouksen hankinta, jos markkinakartoitusta ei ole tehty, tulisi ulottaa kaikkiin kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin
 - Nyt arvoltaan noin puolet hankinnoista, joihin on tehty vain yksi tarjous, jää sääntelyn ulkopuolelle!

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

- Sidosyksiköiden epätarkoituksenmukaiseen hyödyntämiseen tulee puuttua
 - Erityisen huolestuttavia ovat tapaukset, joissa sidosyksikköomistuksia on hankittu hankintalain kiertämistarkoituksissa
- Uudistuksen vaikutukset riippuvat siitä, miten omistajat reagoivat uuteen lakiin
 - Omistusosuusvaatimuksen seurauksena toiminto palautetaan omistajan omaksi tuotannoksi tai tilalle perustetaan pienempiä sidosyksiköitä → **kustannuksia nostava vaikutus**
 - Sidosyksiköiden tuottama palvelu hankintaan jatkossa markkinoilta → **kustannuksia laskeva vaikutus**
- Koska vaikutukset ovat erilaisia eri tapauksissa, **tulisi KKV:n näkemyksen mukaan omistajuusosuusrajoituksen soveltamiseen säätää poikkeuksia**
 - Esimerkiksi sallimalla pienet alueelliset sidosyksiköt voitaisiin saavuttaa nykyisen ehdotuksen hyödyt ilman, että erityisesti pienille syrjäisille kunnille aiheutuu uudistuksesta suhteellisesti suuria kustannuksia
- Virasto korostaa riittävien siirtymäaikojen merkitystä
 - Viime lausuntokierroksen jälkeen tehdyt lisäykset ja siirtymäaikoja koskevat poikkeukset nähdään hyvänä asiana

KKV:n hankintojen valvonnan nykytila

- KKV voi tehdä markkinaoikeusesityksen seuraamusten määräämiseksi EU-kynnysarvot ylittävistä sekä kansalliset kynnysarvot ylittävistä sote-palveluiden tai muiden erityisten palveluiden sekä käyttöoikeussopimusten suorahankinnoista
- Rakennusurakoiden EU-kynnysarvo on 5 404 000 euroa (v. 2026) → **KKV voi tällä hetkellä puuttua ko. arvon alittaviin laittomiin rakennusurakoiden suorahankintoihin ainoastaan hallinnollisella ohjauksella eli käytännössä huomautuksella**
 - Rakennusurakoiden EU-kynnysarvo on merkittävästi korkeampi kuin muiden hankintojen EU-kynnysarvot

KKV:n hankintojen valvonnan toimivallan laajentaminen

- KKV kannattaa hankintojen valvonnan toimivallan laajentamista
- Markkinaoikeusesitysmahdollisuuden laajentaminen kansalliset kynnysarvot ylittäviin (150 000 euroa) rakennusurakoiden suora hankintoihin parantaa KKV:n mahdollisuuksia puuttua tehokkaasti lainvastaisiin suora hankintoihin
- Rakennusurakat ovat selkeästi suurin yksittäinen hankintakategoria, joten niiden tehokas valvonta on ensiarvoisen tärkeää

Muut huomiot

- KKV pitää perusteltuna lain selkeyttämistä siten, että laissa mainitaan nimenomainen velvollisuus julkaista jälki-ilmoitus myös suoramarkkinnoista
 - KKV esittää harkittavaksi vastaavaa täsmennystä myös erityisalojen hankintalakiin
- Esiteksessä ehdotetaan sopimusmuutospäätöksen laajentamista koskemaan myös kansallisia hankintoja
 - KKV katsoo, että esitetyn muutoksen johdosta myös vähäarvoista sopimusmuutosta koskevaa lainkohtaa (136 §:n 2 momentin 5 kohta) tulee muuttaa vastaamaan esitettyä muutosta

Kiitos!